

Uitbreidingen Beleidsplan 2.0 Duurzaamheid

Team Milieu gemeente Dalfsen
maart 2019

1	INLEIDING	3
2	BELEIDSPLAN DUURZAAMHEID 2018-2025	4
3	ONTWIKKELING ENERGIEMIX	5
3.1	Ontwikkeling.....	5
3.2	Raakvlakken duurzaamheidsbeleid.....	6
3.3	Voorgesteld uitbreiding.....	6
4	WARMTEPLANNEN	8
4.1	Ontwikkeling.....	8
4.2	Raakvlakken duurzaamheidsbeleid.....	9
4.3	Voorgestelde uitbreiding.....	9
5	REGIONALE ENERGIE STRATEGIE	11
5.1	Ontwikkeling.....	11
5.2	Raakvlakken duurzaamheidsbeleid.....	12
5.3	Voorgestelde uitbreiding.....	12

1 Inleiding

In de eerste helft van 2017 zijn de kaders en het beleid voor Duurzaamheid door de raad vastgesteld tot en met 2025. Vervolgens is door het college een bijbehorend uitvoeringsprogramma tot en met 2020 uitgewerkt. Dit uitvoeringsprogramma is gestart.

Momenteel is de energietransitie in volle gang. Na het vaststellen van het duurzaamheidsbeleid zijn diverse nieuwe ontwikkelingen zichtbaar in Nederland. Het landelijke klimaatakkoord krijgt steeds meer vorm en de eerste consequenties worden zichtbaar. Een voorbeeld is de versnelde afbouw van de aardgaswinning in Groningen. Of bijvoorbeeld het plotselinge nieuws dat een groot deel van ons elektriciteitsnet overbelast is vanwege de start van grootschalige energieprojecten.

Ook op gemeenteniveau is de energietransitie steeds meer voelbaar. Diverse commerciële ontwikkelaars hebben verspreid over de gemeente plannen voor grote zonneparken. Regelmatig zorgen deze plannen voor protest bij omwonenden. Tegelijk is er ook het succes van het zonnedak van de energiecoöperatie DalfsenStroomt en de windmolen van energiecoöperatie Nieuwleusen Synergie.

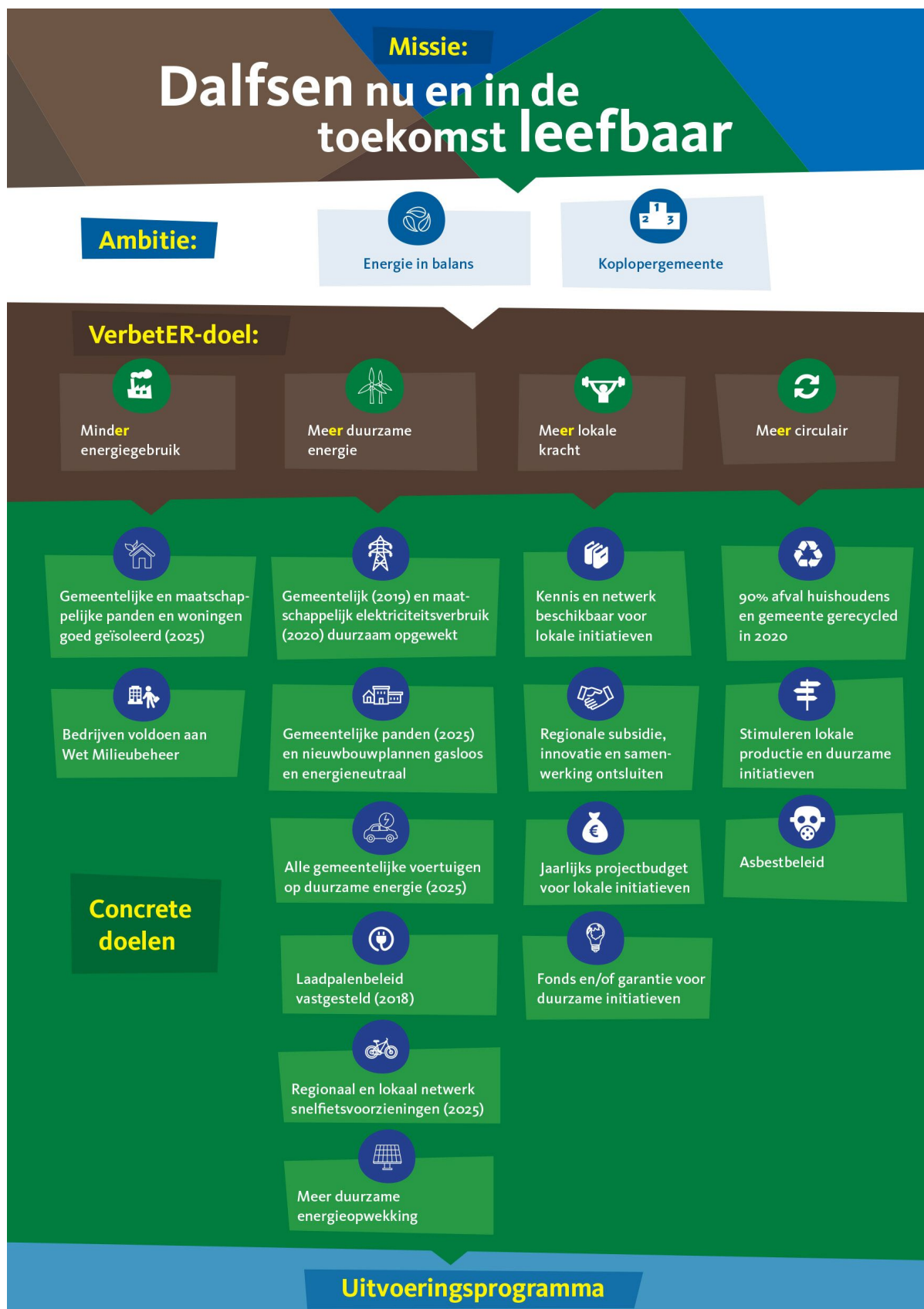
Uit de Kleurrijke Kubus:

“Wij willen in 2019 het duurzaamheidsbeleid herijken. Onderwerpen die hierbij een rol spelen zijn: het al of niet versnellen van onze ambities, versneld van aardgas afstappen, de mogelijkheden van energieopwekking, sterk partnerschap met de duurzame dorpen en het hergebruik van grondstoffen.”

Alle recente ontwikkelingen op het gebied van energietransitie zijn samengevat: **Energiemix, Warmteplannen, Regionale Energie Strategie (RES)**. In de navolgende hoofdstukken worden deze ontwikkelingen uitgelegd en geijkt aan het huidige beleidsplan Duurzaamheid. Per ontwikkeling wordt een aanbeveling gedaan voor het vervolg.

2 Beleidsplan Duurzaamheid 2018-2025

In het onderstaande schema is het beleidsplan samengevat. In de volgende hoofdstukken worden de nieuwe ontwikkelingen gekoppeld aan de onderdelen uit dit schema.

3 Ontwikkeling energiemix

3.1 Ontwikkeling

Om onze energievraag duurzaam in balans te krijgen is een mix van energiebronnen nodig. Deze bronnen moeten voldoende energie opwekken en op het juiste moment afleveren bij onze inwoners en ondernemers. Dit is een ingewikkelde puzzel. In het onderstaande plaatje is een groot deel van de puzzel samengevat.

De totale jaarlijkse fossiele elektriciteit- en gasvraag is voor de gemeente Dalfsen globaal in beeld. Een aantal grootschalige energiebronnen zijn mogelijk zoals windmolen, zonneparken, biogasinstallaties en geothermie.

De grootste technische uitdaging is de balans tussen vraag en aanbod. De zon schijnt niet 's nachts en vooral in de donkere koude wintermaanden hebben we behoefte aan warmte en licht.

De andere grote uitdaging is het vinden van een reële en acceptabele energiemix voor de mens, de natuur, het landschap en de economie.

In 2018 was over dit onderwerp veel reuring, zie onderstaande mediaberichten.

3.2 Raakvlakken duurzaamheidsbeleid

De volgende onderdelen uit het beleidsplan hebben een koppeling met de energiemix (rood).

Hoofdstuk 2.2

We willen dat onze gemeente zoveel mogelijk overschakelt op lokale duurzame energie. Dit betekent dat we versneld afstappen van aardgas, maximaal energie besparen en ons energieverbruik zoveel mogelijk **lokaal duurzaam opwekken**.

Hoofdstuk 4.2

“Daarnaast volgt onderzoek naar **alternatieve mogelijkheden** voor lokale duurzame elektriciteitsopwekking (anders dan op het eigen dak/gebouw) voor eigen gebruik. Eigenaren van maatschappelijke panden informeren en stimuleren we mee te doen. In het onderzoek komt per locatie een inschatting van de benodigde investering, financiering/subsidiekansen en het rendement. Naast zonne-energie zijn ook andere bronnen als wind en

waterkracht onderwerp van **studie**. We onderzoeken mogelijkheden om samen te werken met de **lokale energiecoöperaties** van de duurzame dorpen”.

Hoofdstuk 4.7.4. Energiemix

“Er wordt in Dalfsen niet alleen via zon en wind duurzame energie opgewekt. Ook uit biomassa halen we energie. Bodem-, rest- en aardwarmte kent binnen onze gemeente **verschillende toepassingen**.

Mogelijk is waterkracht aanvullend een manier. In het uitvoeringsplan wordt de ‘**Dalfser energiemix**’ uitgewerkt”.

Hoofdstuk 4.9

“Zonneparken, windmolens en biogasinstallaties hebben **impact** op onze omgeving, economie en samenleving. Het eerste deel van **de opgave** omvat het analyseren van de bestaande regels. Vervolgens onderzoeken we welke **behoeften** en wensen er in onze gemeente bestaan, waarna we beide onderdelen koppelen om inzichtelijk te krijgen waar aanvullend of gespecificeerd beleid gewenst is.”

Conclusie

Uit het bovenstaande blijkt dat beschreven ontwikkelingen rondom de Energiemix veel raakvlakken heeft met het bestaande beleid. Een goede energiemix zorgt voor een versnelling van onze ambities. Daarnaast vormt de energiemix een goede basis voor kaders voor grootschalige opwekking zoals zonneparken en grote windmolens.

Aanbevolen wordt deze ontwikkeling toe te voegen aan het duurzaamheidsbeleid, onder het thema Meer Duurzame Opwekking.

3.3 Voorgesteld uitbreiding

Voorgesteld wordt de onderstaande uitwerking toe te voegen aan het beleidsplan.

Doel

Een acceptabele en realistische energiemix voor de gemeente Dalfsen.

Waar staan we nu?

Begin 2018 is een inschatting gegeven van de totale energieopgave voor de gemeente Dalfsen inclusief mogelijke duurzame oplossingen. Deze oplossingen moeten verder worden onderzocht zodat een acceptabele en realistische energiemix kan worden samengesteld voor de gemeente Dalfsen.

Opgave

Het onderzoek bevat een overzicht van alle grootschalige energieopwekking en energieopslag inclusief randvoorwaarden, technische eisen, kosten, baten, total kost of ownership, omgevingsimpact en toekomstige ontwikkelingen.

Het onderzoek bevat ook een nadere analyse van energievraag. Hierbij wordt vooral gekeken naar de piekvraag, de verschillen tussen dag en nacht en de verschillen tussen zomer en winter. Vanuit de warmteplannen (hoofdstuk 4) en RES (hoofdstuk 5) zal gedetailleerde input worden verkregen voor de daadwerkelijke energievraag.

De resultaten van het onderzoek worden vertaald naar een aantal toekomstscenario's voor een energieneutrale gemeente. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar duurzame opwek maar ook naar energieopslag. Specifiek wordt gelet op de kansen voor grootschalige inzet van waterstof. Iedere variant wordt getoetst op een breed palet van ruimtelijke en maatschappelijke aspecten. Per variant wordt een visualisatie gemaakt van de geschikte locaties en een overzicht van de bijbehorende aanpassingen in beleid en regelgeving. De mogelijkheden voor een Lokaal Energie Ontwikkelmaatschappij wordt onderzocht. Het onderzoek besteedt ook aandacht aan de kosten- en taakverdeling tussen overheid, gemeenschap en commerciële partijen. Tot slot wordt van iedere variant een mogelijk tijdspad in kaart gebracht.

Financiën

In het beleidsplan is budget gereserveerd voor diverse energie-gerelateerde onderzoeken. Een deel van deze onderzoeken zijn gereed en gepresenteerd (bewonersonderzoek, energieopgave Dalfsen). Ongeveer €25.000 aan onderzoeksbudget is nog vrij beschikbaar voor 2019 en 2020. Het nog beschikbare onderzoeksbudget wordt ingezet voor onderzoeken die gerelateerd zijn aan de energiemix. Zo mogelijk aangevuld met provinciale subsidies. Dus gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma is aanvullend budget vooralsnog niet nodig.

Monitoring

Jaarlijks wordt een update gegeven van de voortgang van de plannen en proefprojecten.

Tijdspad

Het onderzoek wordt in verschillende fasen uitgevoerd.

- 2019
  - Overzicht en analyse energievraag en opslag.
  - Geschikte locaties voor grootschalige opwek.
  - Mogelijkheden voor een Lokaal Energie Ontwikkel Maatschappij
  - Nadere uitwerking en detaillering toekomstscenario's + advies voorkeurscenario
  - Presentatie raad en voorstel vervolg
  - Uitwerking proefproject(en)
- 2020 en verder
  - Uitrollen voorkeurscenario inclusief monitoring en bijsturing

Partners en organisatie

Onder leiding van de gemeente Dalfsen zal worden samengewerkt met:

- Experts en onderzoeksinstituten
- Inwoners en ondernemers
- De Duurzame Dorpen
- Netwerkbedrijven
- Grondeigenaren
- Buurgemeenten, Waterschappen en provincie Overijssel

4 Warmteplannen

4.1 Ontwikkeling

Landelijk is afgesproken dat gemeenten voor iedere woonwijk een warmteplan moeten maken.

De hoofdvraag: Hoe blijven we in de toekomst warm?

De plannen moet uiterlijk 2021 beschikbaar zijn en ieder plan bevat een analyse van de mogelijkheden, impact en kosten. Op basis van deze analyse moet per wijk een variant worden uitgewerkt en afgestemd met de bewoners. Gelijktijdig moet gestart worden met het testen van nieuwe opslag- en verwarmingsmethodes en het toepassen van burgerparticipatie.

Ook dit is een ingewikkelde puzzel en heeft veel overlap met de energiemix uit hoofdstuk 3. In het onderstaande plaatje is een groot deel van de puzzel samengevat.

In 2018 was ook over dit onderwerp veel reuring, zie onderstaande mediaberichten.

BINNENLANDS BESTUUR

BESTUUR EN ORGANISATIE FINANCIËN RUIMTE EN MILIEU SOCIAAL D

GEMEENTE MOET AAN DE BAK VOOR HET KLIMAAT

Hans Bekkers • 22 jul 2016 • 6 reacties

Om de uitstoot van broeikasgassen in 2050 met minstens 60 procent te reduceren, zijn volgens het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) ingrijpende veranderingen noodzakelijk. Gemeenten moeten lokale isolatie- en warmteplannen opstellen.

Lokale isolatie- en warmteplannen nodig

Dat schrijft het PBL in het deze week verschenen studie 'Oplossing voor energie- en klimaatbeleid'. Onder andere is actie nodig in de gebouwde omgeving. Bij een emissiereductie van minstens 60 procent past volgens het

Zeven redenen waarom de oorlog tegen aardgas onzinnig is – en een aanval op onze cultuur

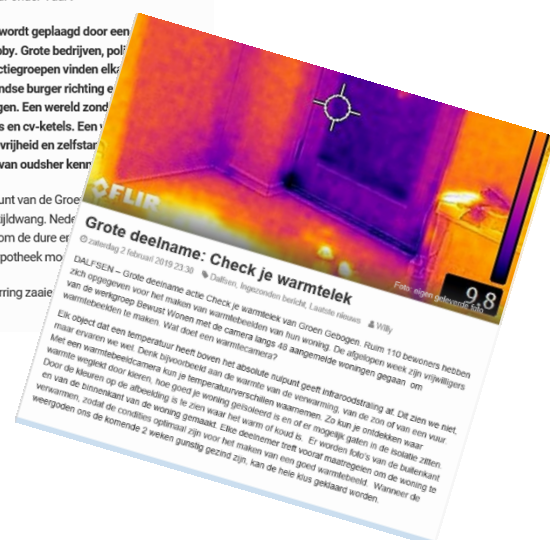

Bron 'Cultuur onder Vuur'.

Nederland wordt geplaagd door een Groene Lobby. Grote bedrijven, politieke partijen en linkse actiegroepen vinden elke aanpak van de Nederlandse burger richting een groenere wereld brengen. Een wereld zonder aardgas, zonder dieselauto's en cv-ketels. Een wereld zonder burgerlijke vrijheid en zelfstandigheid. Een wereld van Nederland van oudsher kennen.

Het speerpunt van de Groene lobby is de afbouw van woningen. Het uitblijvende publieke debat hierover wijst al op een vorm van leefstijdwang. Nederlanders moeten hun eigen huis aan moeten besteden, maar worden gedwongen om de dure en onduurzame maatregelen van Diederik Samsom (PvdA) stelt zelfs dat Nederlanders dan maar een tweede hypotheek moeten nemen.

De afbouw van woningen is een voorbeeld van stilzwijgen van grote media en het uitblijvende debat hierover nogal wat verwarring zaait. Het is een aanval op onze cultuur. Het is een aanval op onze levenswijzen tegen het absurde aardgasverbod naast elkaar.

Grote deelname: Check je warmtelek

DALFSEN – Grote deelname aan de absolute ruudat geeft interroodstaling af. Dit zien we niet, maar ervaren we wel. Denk bijvoorbeeld aan de warmte van de verwarming van de zonn of van een vuur. Met een warmtebeeldencamera kan je temperatuurverschillen waarnemen. Zo kun je ontdekken waar warmte wegloopt door kieren, hoe goed je woning geïsoleerd is en of er mogelijk gas in de isolatie zit. Door de keuze om op de afbeelding te klikken, wordt de camera geactiveerd. Het wordt foto's van de buitenkant en van de binnenkant van de woning gemaakt. Elke deelnemer trekt vooraf maatregelen om de buitenkant te verwarmen, zodat de condities optimaal zijn voor het maken van een goed warmtebeeld. Wanneer de weergoden ons de komende 2 weken gunstig gezind zijn, kan de hele kuis getoond worden.

4.2 Raakvlakken duurzaamheidsbeleid

De volgende onderdelen uit het beleidsplan hebben een koppeling met de warmteplannen (rood).

Hoofdstuk 2.2

“We willen dat onze gemeente zoveel mogelijk overschakelt op lokale duurzame energie. Dit betekent dat we **versneld afstappen van aardgas, maximaal energie besparen** en ons energieverbruik zoveel mogelijk lokaal duurzaam opwekken”.

Hoofdstuk 3.2

De nieuwe norm voor alle bestaande gebouwen en woningen is ‘tenminste label B’, tenzij investeren in opwekken slimmer of efficiënter is dan besparen. Dit is ook in Dalfsen een forse opgave. .... **Intensieve communicatie, voorlichting, educatie, kennisdeling, ondersteuning, informatieoverdracht** over financieringsmogelijkheden en **passend lokaal aanbod** zijn voor deze doelgroep (woningeigenaren) essentiële elementen voor versnelling.

Conclusie

Uit het bovenstaande blijkt dat beschreven ontwikkelingen rondom de Warmteplannen veel raakvlakken hebben met het bestaande beleid. Goede warmteplannen zorgen voor duidelijkheid bij de inwoners en ondernemers en een versnelling van onze ambities. Aanbevolen wordt deze ontwikkeling toe te voegen aan het duurzaamheidsbeleid, onder het thema Minder Energiegebruik

4.3 Voorgestelde uitbreiding

Doel

Eind 2021 is voor iedere woonwijk, dorp of buurtschap in Dalfsen een warmteplan beschikbaar waarin de meest waarschijnlijke verwarmingswijze is uitgewerkt. Het uiteindelijke doel is dat in 2050 alle woningen aardgasloos zijn.

Waar staan we nu?

Steeds meer woningen zijn geïsoleerd en veel energie wordt bespaard.

Nieuwbouwhuizen zijn inmiddels gasloos maar de bestaande woningen gaan mondjesmaat over op alternatieve installaties.

Momenteel ontbreekt nog veel kennis en ervaring, vooral op het gebied van op wijkniveau balanceren van de vraag en aanbod.

Opgave

Landelijk is afgesproken dat gemeenten van iedere woonwijk een warmteplan moet maken. Het plan moet uiterlijk 2021 beschikbaar zijn en ieder plan bevat een analyse van de mogelijkheden, impact en kosten. Op basis van deze analyse moet per wijk een variant worden uitgewerkt en afgestemd met de bewoners.

Gelijktijdig moet gestart worden met het testen van nieuwe opslag- en verwarmingsmethodes en het toepassen van burgerparticipatie. Wellicht kan hierbij worden samengewerkt met een aantal buurtprojecten van de Duurzame Dorpen.

Daarna volgt stapsgewijs de realisatie.

Financiën

In het beleidsplan is jaarlijks een budget van €117.000 gereserveerd voor Minder Energieverbruik Hieronder vallen onder meer het energieloket, isolatieacties, scholenprojecten en de Energiecoach. Voor 2019 en 2020 is ongeveer 50% nog vrij besteedbaar voor bijvoorbeeld het opstellen van de warmteplannen. Daarnaast worden door de provincie Overijssel diverse onderzoeks- en projectsubsidies beschikbaar gesteld voor wijkpakketten.

Aanbevolen wordt het nog beschikbare budget in te zetten voor onderzoeken die gerelateerd zijn aan de warmteplannen. Zo mogelijk aangevuld met provinciale subsidies. Dus gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma is aanvullend budget vooralsnog niet nodig.

Monitoring

Jaarlijks wordt een update gegeven van de voortgang van de plannen en proefprojecten.

Tijdspad

Samen met het onderzoek voor de energiemix worden in 2019 de wijkindelingen gemaakt en eventueel de eerste scenario's uitgewerkt. Verwacht wordt dat in de eerste helft van 2020 de eerste wijkplannen aan de raad gepresenteerd kunnen worden. Tevens wordt dan een voorstel voor een proefwijk gemaakt. Eind 2021 is voor iedere woonwijk, dorp of buurtschap een warmteplan beschikbaar.

Partners en organisatie

Onder leiding van de gemeente Dalfsen zal worden samengewerkt met:

- Experts en onderzoeksinstituten
- Inwoners en ondernemers
- De Duurzame Dorpen
- Netwerkbedrijven

5 Regionale Energie Strategie

5.1 Ontwikkeling

Bovenop de lokale energievraag is er ook de landelijke energievraag. Nederland is verdeeld in 30 regio's en iedere regio moet een deel van deze 'landelijke energievraag' duurzaam opwekken. Eind 2019 krijgt iedere regio de gelegenheid om zelf een bod te doen voor een hoeveelheid energie. Daarvoor dient een Regionale Energie Strategie te worden uitgewerkt. (RES). Als geen of een te klein bod door een regio wordt gedaan, kan de regering een hoeveelheid op te wekken duurzame energie opleggen c.q. afdwingen. De regio heeft dan minder regio en inspraak. Ons doel is een acceptabel regiobod en het borgen van de belangen van de gemeente Dalfsen.

De voorbereidingen voor het bod uit onze regio zijn inmiddels gestart. Zowel op bestuurlijk en ambtelijk niveau worden de komende maanden de uitgangspunten en randvoorwaarden bepaald waarna het bod wordt uitgewerkt.

5.2 Raakvlakken duurzaamheidsbeleid

De volgende onderdelen uit het beleidsplan hebben een koppeling met de RES (rood).

Hoofdstuk 2.2

“Ons actieve beleid richt zich daarvoor in hoofdzaak op te beïnvloeden doelen binnen onze gemeentegrenzen. Dit gaat veel inzet en ook investeringen vragen. Daarnaast richten we ons op mogelijke initiatieven buiten de gemeente. We werken daarvoor samen binnen de **energieregio**

Noordwest Overijssel en op provinciaal niveau. Grote regionale- of landelijke energieopwekkingsprojecten bieden mogelijk kansen om mee te liften en **grote energiestappen** ineens te zetten.”

Hoofdstuk 5.3

“De ambtelijke organisatie zorgt ervoor dat ze goed op de hoogte is van subsidies en andere stimuleringsregelingen. Ook worden innovaties en pilots goed in de gaten gehouden. Verbinding wordt gemaakt met passende **samenwerkingsverbanden**, onderwijsinstellingen en brancheorganisaties. Kennis, kansen en successen worden actief beschikbaar gesteld voor de inwoners, Duurzame Dorpen en ondernemers in de gemeente Dalfsen.

Ontwikkelingen worden vroegtijdig gematcht met **andere overheden**, wetenschap en maatschappij zodat zowel samenwerking, innovatie als middelen makkelijker beschikbaar komen.”

Conclusie

Uit het bovenstaande blijkt dat beschreven ontwikkelingen rondom de RES raakvlakken heeft met het bestaande beleid. Een actieve deelname aan de RES voorkomt bijvoorbeeld onverwachte energieplannen vanuit de buurgemeenten. Aanbevolen wordt deze ontwikkeling toe te voegen aan het duurzaamheidsbeleid, onder het thema Lokale Kracht.

5.3 Voorgestelde uitbreiding

Doel

Ons doel is een acceptabel regiobod en het borgen van de belangen van de gemeente Dalfsen.

Waar staan we nu?

Projectmatig wordt momenteel veel samengewerkt met omliggende gemeenten. We informeren elkaar actief over nieuwe ontwikkelingen en plannen. Daarnaast worden diverse projecten regionaal uitgevoerd zoals het project Energieneutraal Renoveren.

Opgave

Eind 2019 krijgt iedere regio de gelegenheid om zelf een bod te doen voor een hoeveelheid energie. Daarvoor dient een Regionale Energie Strategie te worden uitgewerkt. (RES). Als geen of een te klein bod door een regio wordt gedaan, kan de regering een hoeveelheid op te wekken duurzame energie opleggen c.q. afdwingen. De regio heeft dan minder regio en inspraak. De voorbereidingen voor het bod uit onze regio zijn inmiddels gestart.

Financiën

De regionale projectleider geeft aan dan dat per gemeente rekening moet worden gehouden met een inzet van minimaal 100 uur in 2019.

In het beleidsplan is jaarlijks een budget van € 5.000 gereserveerd voor actief regionaal relatiebeheer. Daarnaast heeft het rijk toegezegd dat voor de ambtelijke ondersteuning aan de RES eenmalig een vergoeding beschikbaar wordt gesteld. Het werkelijke bedrag is nog niet bekend maar de vergoeding ligt ongeveer op €20.000. Dus gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma is aanvullend budget vooralsnog niet nodig.

Monitoring

De raad wordt gedurende 2019 geïnformeerd over de voortgang en besluitvorming.

Tijdspad

Voor de zomer zijn de contouren van het bod bekend. Daarna volgt een verdere uitwerking. Eind december volgt het daadwerkelijke regiobod.

Zodra inzicht is in de omvang van het bod en de impact op de gemeente Dalfsen, zal deze hoeveelheid energie worden meegenomen bij de energiemix (hoofdstuk 3).

De raad wordt geïnformeerd over de voortgang en besluitvorming.

Partners en organisatie

Een provinciale projectleider en rapporteur is aangesteld. Wethouder Schuurman is actief betrokken bij de strategiebepaling en besluitvorming. De komende maanden worden verschillende onderdelen van het plan nader uitgewerkt door de milieuambtenaren van de deelnemende gemeenten. Ook een milieuambtenaar van de gemeente Dalfsen zal aan verschillende onderdelen meeschrijven.